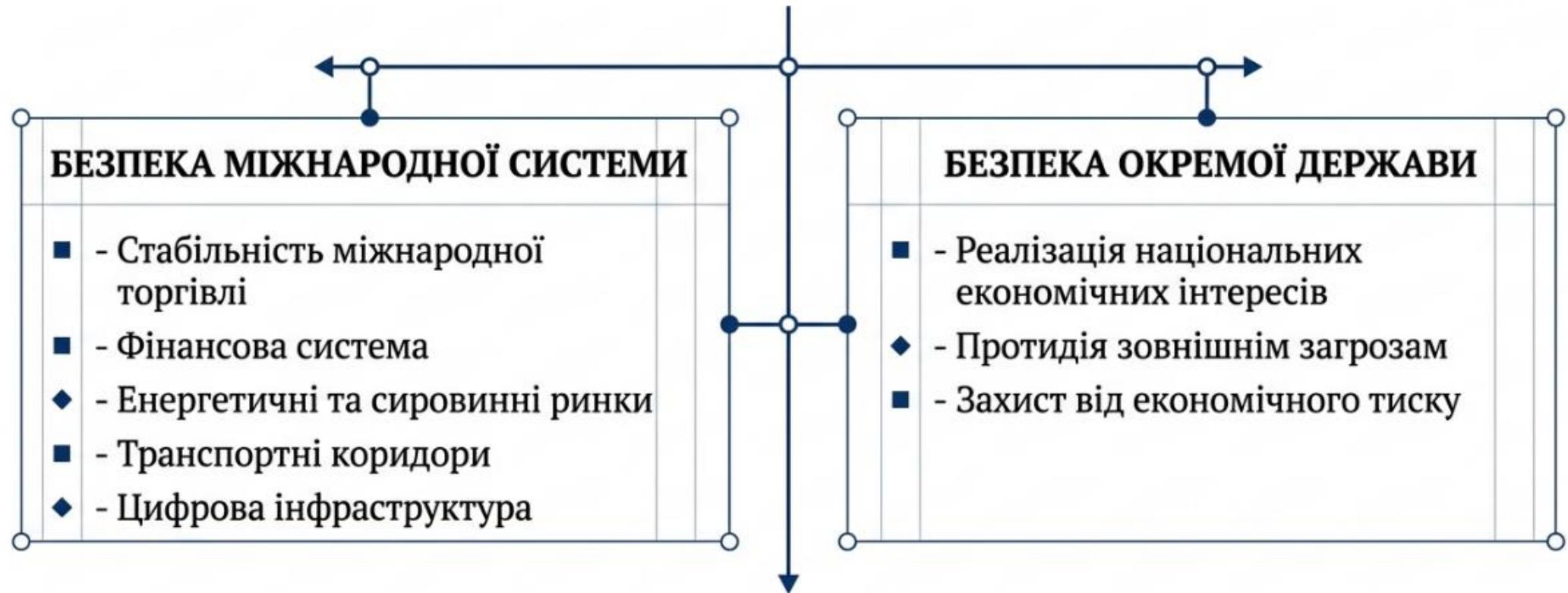

ТЕМА 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ МІЖНАРОДНОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

1. Сутність, принципи та складові міжнародної економічної безпеки
2. Передумови формування та еволюції експортного контролю
3. Економічні інтереси держави у системі міжнародних економічних відносин
4. Загрози та ризики міжнародній економічній безпеці в умовах глобалізації та геоекономічної конкуренції
5. Економічна залежність, критичні ресурси, технології та ланцюги постачання як чинники економічної безпеки
6. Експортний контроль як інструмент забезпечення міжнародної та національної економічної безпеки

ДВОЇСТА ПРИРОДА МІЖНАРОДНОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

МЕБ не означає економічної ізоляції. Завдання — забезпечити такий рівень включеності до світової економіки, за якого переваги відкритості переважають ризики залежності.

ДІАГНОСТИКА ЗВ'ЯЗКІВ: ВЗАЄМОЗАЛЕЖНІСТЬ ПРОТИ НЕБЕЗПЕЧНОЇ ЗАЛЕЖНОСТІ

Економічна взаємозалежність	Небезпечна залежність
<i>Характеристика: Природна характеристика глобальної економіки.</i> Ознаки: Спеціалізація виробництва, імпорт ресурсів та технологій, залучення іноземних інвестицій, взаємна вигода.	<i>Характеристика: Вразливість, що створює можливість зовнішнього тиску.</i> Ознаки: Відсутність альтернативних ринків, критичний характер постачальника, загроза значних порушень функціонування економіки.

Категорії ризиків за підходом ЄС: Стійкість ланцюгів постачання; Фізична та кібербезпека інфраструктури; Витік технологій; Використання залежностей як інструменту примусу.

БАЗОВІ ПРИНЦИПИ МІЖНАРОДНОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

Захист національних інтересів

Участь у міжнародних відносинах має забезпечувати технологічне оновлення та здатність приймати самостійні рішення.

Відкритість у поєднанні із захищеністю

Баланс між свободою економічних відносин та контролем за ризиковими операціями.

Стійкість (Resilience)

Здатність системи протистояти зовнішнім шокам, адаптуватися та швидко відновлювати функціонування.

Диверсифікація

Уникнення концентрації на єдиних джерелах постачання чи ринках збуту.

Пропорційність обмежень

Рівень втручання та контролю має суворо відповідати рівню реального ризику.

Ризик-орієнтоване управління

Превентивне оцінювання загроз до настання негативних наслідків.

Фундаментальна суперечність: Економічна свобода vs. Безпека

АНАТОМІЯ ГЕОЕКОНОМІЧНИХ ЗАГРОЗ ТА РИЗИКІВ

ЗАГРОЗА (ПОТЕНЦІАЛ)

Джерело негативного впливу.

Приклад: Концентрація виробництва критичного компонента в одній країні.

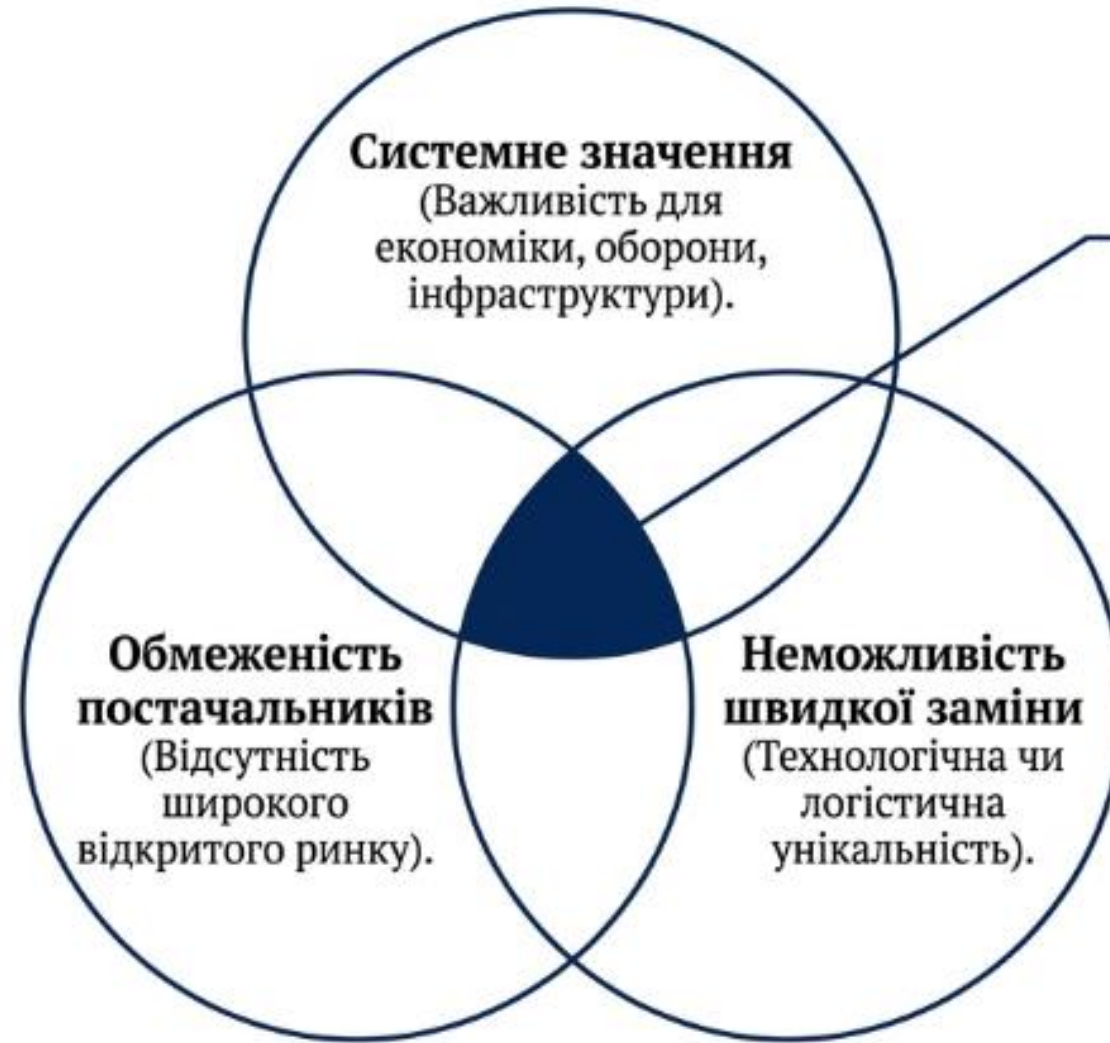
РИЗИК (РЕАЛІЗАЦІЯ)

Ймовірність реалізації загрози та масштаб наслідків. **Приклад:** Політична криза перетворює концентрацію на реальний дефіцит.

Економічний примус (Economic Coercion): Стан геоекономічної конкуренції, де торгівля, інвестиції та технології перетворюються на інструменти політичного впливу для зміни поведінки іншої держави.

Визначення «Критичності» ресурсів та технологій

Стратегічна вразливість

Сам факт імпорту не є небезпечним, поки ці три фактори не перетинаються.

Приклади:

Критичні мінерали,
напівпровідники,
телекомунікаційне
обладнання, спеціалізоване ПЗ.

Подвійна природа критичних технологій (Dual-Use)

Цивільна економіка

Сфера безпеки та оборони

Штучний інтелект (AI)

Медицина, логістика, фінансовий аналіз.

Автономні бойові системи, аналіз розвідданих.

Квантові технології

Промислові обчислення, наукові дослідження.

Злам криптографії, захищені військові комунікації.

Передові напівпровідники

Основа цифрової економіки, смартфони.

Високоточна зброя, радары нового покоління.

Традиційне розмежування між «цивільним» та «військовим» втрачає абсолютний характер.

Вразливості у глобальних ланцюгах постачання

*Якщо один елемент ланцюга є незамінним,
він перетворюється на критичну точку вразливості.*

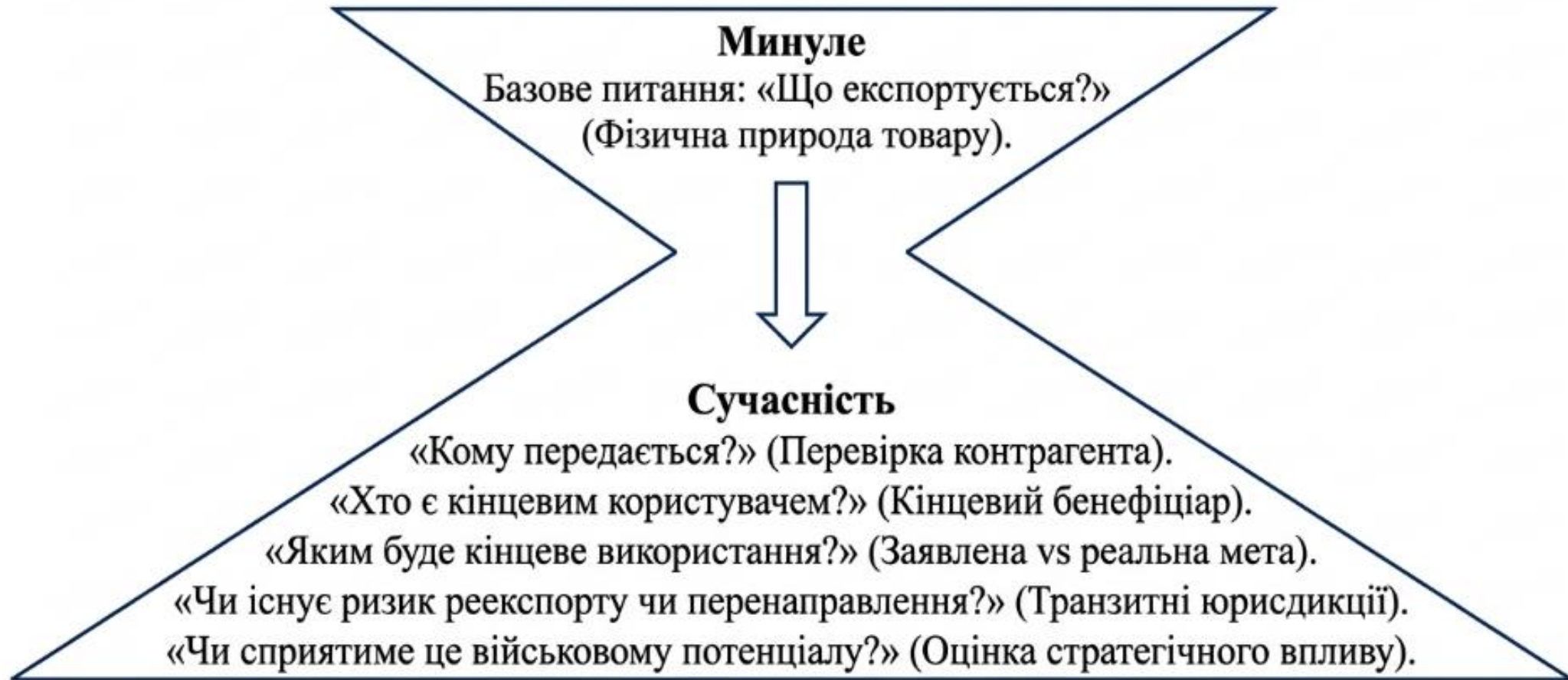
Як підвищити стійкість (Resilience)?

- **Диверсифікація:** Розширення кола постачальників та транспортних маршрутів.
- **Стратегічні резерви:** Створення запасів критичних ресурсів.
- **Локалізація:** Розвиток власних виробничих потужностей.
- **Технологічна кооперація:** Партнерство виключно з надійними юрисдикціями (Friendshoring).

Еволюція системи експортного контролю

Зміна парадигми: Від контролю товару до контролю ризику

Експортний контроль трансформувався з простої системи митних заборон у складну ризик-орієнтовану систему регулювання міжнародних передач.

5 функцій експортного контролю

Алгоритм ризик-менеджменту (Операційний процес)

Принцип пропорційності: Рівень контролю має суворо відповідати характеру ризику (низький ризик = швидка процедура; високий ризик = поглиблена перевірка або відмова).

Новий рубіж: Нематеріальна передача та внутрішній комплаєнс

Держава не може перевірити кожную цифрову операцію. Тому ефективність контролю залежить від **Внутрішньофірмових систем експортного контролю (ІСР)**.

Технологічна безпека потребує превентивного підходу — передане знання, на відміну від товару, неможливо повернути.

Синтез: Екосистема міжнародної економічної безпеки

